

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: לקראת פסח (א)

י"ט אדר תשע"ז 1160 (שנה כב')

ההפטר: ויהי דבר (יחזקאל לו)

פרשת כי תשא - פרשת פרה

"וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאכלו ולא שיתו איש עריו עכו"ל" (לג, ד)

אמר רבי שמואל מסלונים: לימדה אותנו התורה מענין העגל שני דברים:

א. שלא יאמין האדם בעצמו, כי אף בני ישראל בדור דיעה שהיו במדרגה גבוהה, אחרי ניסי קריעת ים סוף וקבלת התורה שניתנו להם כתרים בזכות שאמרו "נעשה ונשמע" מסוגלים ליפול נפילה כ"כ נוראה.
ב. יהודי, אף ששקע בתהום האבדון, חלילה לו שיתייאש, שהרי גם שעבדו מעם ישראל לעגל, כאשר שברו את ליבם וחזרו בתשובה, ובזכות הבושה ושפלות הרוח נסלח להם ולא עוד אלא שנצטוו על עשיית המשכן וזכו להשראת השכינה, כי אין דבר העומד בפני התשובה.

(אמרי חן)

פרשת פרה

בשבת שלפני שבת החודש קוראים פרשת פרה, שבאה להזהיר את ישראל להיטהר קודם הפסח כדי שיוכלו להקריב קרבן הפסח במועדו. ואע"פ שבעוונותינו חרב בית המקדש ואין לנו קרבן ולא טהרה, אנו מחזיקים בתורת הטהרה ולומדים מצוותה בזמנה, ונחשב לנו כאילו היטהרנו מטומאותינו והכשרנו עצמנו להקריב קורבנותינו במועד. לדעת הרבה פוסקים קריאת פרשת פרה היא מצוות עשה מן התורה, ולכן יש להקפיד לקרוא בס"ת המהודר ביותר והציבור יכוונו לצאת ידי חובת הקריאה, וראוי ונכון שנשים שיכולות תבואנה לביה"כ לשמוע קריאה זו. (ילקו"י פורים, ס' התודעה, שו"ע אור"ח סי' תרפה ס"ג, ס"ז כה"ח ס"ק כח).

ייש האמונה

כמה ימים קודם הפסח אי שם באירופה ... "סיכמנו? הוא לא יבין מה קרה, אני כבר מחכה לרגע הזה", נצצו עיניו של סטפן בחמדנות, "רגע אחד, יש לנו בעיה חמורה" עצר ולדימיר את החבורה החוגגת. "אל תחפש בעיות" התרגז סטפן, בעיני רוחו ראה את עצמו לבוש בבגדי גביר, כשהוא יושב בכרכרה מהודרת, "עלינו לדבר עם כל חברנו ושכולם ידעו, כי אם לא ידעו לא יהיה מה לקחת!", סטפן השפיל מבטו מבעד לאדי היין שעלו למוחו וידע שחברו צודק, אין להם ברירה הם חייבים שיתוף פעולה של כל חבריהם בליקובא, אם לא כן תרד התוכנית לטמיון.

ריח רענן עלה מביתו של ר' קאפיל, ביתו התברך בבנות חרוצות והניקיון התקדם בצעדי ענק, אשתו הבחינה כי פניו אינם כתמול שלשום, היא פנתה אליו ואמרה: "דאגה בלב איש ישיחנה", היא ידעה כי בעלה רכש המוני חביות י"ש בכל כספו, ומרתפיו היו גדושים בהם, לאחר הפסח תכנן למוכרם במחיר נאה. "יודע אני כי בנותנו בגרו ומן החביות האלה מתכנן אני להפריש עבורן לנדוניה, חפץ אני בחתנים תלמידי חכמים". "האם אתה חש שלא בטוב?" נחרדה, "אני בקו הבריאות רק ש.. משהו משונה מתרחש...", "מה קרה?", "ביקרתי בביתו של סטפן הגוי אליו אני פונה בכל שנה בבקשה שיקנה את החמץ שלנו והוא סירב, פניתי גם לגויים אחרים וכולם התחמקו מפני, ליבי אומר לי כי לא אמצא אפילו גוי אחד שיהיה מוכן לקנות את החמץ שלנו", "מדוע?", "יש לי בסיס לחשוב שכולם התארגנו ביניהם לסרב לי, הם יודעים כי אני שומר מצוות ואהיה מוכרח להפקיר את כל אשר לי, כך יוכלו לזכות מן ההפקר בכל החביות", היא לא האמינה למשמע אוזניה, אך בסופו של אותו ערב התברר להם כי בפסח הזה הם עתידים להיות נקיים

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:06-11:11

יציאת ש"ס ר"ת: 7:05

יציאת שבת: 6:23

כניסת שבת: 5:31

מנכסיהם. "ניסיון גדול התגלגל לפתחנו, והוא יוכיח לנו ולריבוננו של עולם האם מוכנים אנו לאהוב אותו בכל מאודנו, בכל אשר לנו, אנו נעמוד בו ונעשה זאת באהבה גדולה ובשמחה עצומה", וכך היה את כל החביות הצטוו המשרתים הנדהמים להעביר בעגלות לנהר, צלליות נסתרות עקבו אחר הנעשה הם חכמו ידיהם זו בזו בהנאה גלויה, החביות הורדו על שפת הנהר והעגלה שבה העירה.

"כל חמירא... ליבטל ולקני הפקר כעפרא דארעא" הכריז ר' קאפיל, "זכיתי לקיים מצוות ביעור חמץ כפשוטו". ימי החג עברו מתוך שמחה, בלי שום מחשבה ודאגה על העתיד, הגיע איסור חג "אין סיכוי, הם בודאי לקחו את הי"ש עם החביות" אמרו הבנות, "ובכל זאת, כדאי לבדוק" אמרה אימם, כל המשפחה יצאה לחוף בתקווה קלושה למצוא חביות מתגלגלות, ומהם להתחיל את פרנסתם מחדש. משהו משונה קידם את פניהם, חבורת גויים נסערת נופפה להם בידיהם "אוי, ר' קאפיל, מה החכמה לבער כך את החמץ, הלוז יקרא יהודי?", ר' קאפיל היה המום, "מה קרה?" שאל, תאוותו של הגוי שחררה את חרצובות לשונו. "אז תכננו שאף אחד לא יקנה ממך את החמץ ואנו נזכה בחביות הייש ונהיה עשירים, אבל אתה, מה פתאום שלחת אותי? ככה מפקירים יהודים את החמץ שלהם?" והם סיפרו לר' קאפיל על השומר החמוש שסבב סביב החביות במשך 7 ימים "ורק כעת שבאת הוא נעלם..." העגלה המשיכה בנסיעתה עוד כמה מטרים וכל החביות התגלו לעיניהם המשתוממות כשהן שלמות ושמורות, אכן ה' שלח שומר מן השמים ויהי הדבר לאות ולמופת, לימים זכה ר' קאפיל לארס את בתו, אותה בת זכתה והיתה לאמו של "החווה הקדוש" מלובלין. (מרוה לצמא)

היציאה הפרטית ממצרים

מעשה שהיה

ליל הסדר, ליל התקדש החג, מאות צעירים ישראלים גדשו את המאהל החגיגי הענק שהוקם ע"י שליחי חב"ד בעיירה היהודית הקטנה דרמאסלה. האווירה התלהטה וקולות השירה עלו וגאו, בשקט מבלי שאף אחד שם לב, חמקו פניהם מספר צעירים גלוחי ראש, הם נעמדו באחת מפינות האוהל הגדול, ובעקשנות משונה נצרו את פיהם ולא הוציאו הגה כשהם צופים בנעשה בשתיקה....

בעיירה שוהים דרך קבע מאות ישראלים, חלקם "תרמילאים" וחלקם מתגוררים באופן קבע. בעיירה מנזרים רבים שם נמצאים כמרי המקום, אלו מתמחים בכל מה שקשור למדיטציות, רוחניות ומיסטיקה, ישראלים רבים נוהרים אף הם להשתתף בעבודה זרה זו ר"ל, רובם מגיעים למנזר "השתיקה" שזכה לכינוי זה בפי הישראלים בעקבות קורס השתיקה המתקיים כתליו, במשך עשרה ימים שבמהלכו אסור למשתתפים להוציא הגה מפיהם ועליהם להגות במחשבתם שמות טומאה ר"ל במשך 10 שעות ביממה, כמו"כ עליהם להתנתק מכל מה שלא קשור לקורס או למנזר.

גם לכאן הגיעו שליחי הרבי מליובאוויטש והרב דרור משה שאול ורעייתו פעלו בקרב התיירים הישראלים. חג הפסח התקרב בצעדי ענק, עשרות מטיילים הפשילו שרוולים והצטרפו למשימת ההכנות לחג ברצון ובשמחה. את העיירה וסביבותיה הציפו מודעות על ליל הסדר המתוכנן, השמועה עברה מפה לאוזן וההיענות היתה רבה, וכי מי לא רוצה לחוש פינה ביתית יהודית חמה בעיירה פרימיטיבית הרחק בניכר? את הסדר פתח הרב דרור משה בדברי הסבר על מהות חג הפסח, חג הגאולה, מיד לאחר מכן פתח את הסדר "בקדש" מרומם, הרב ניצל את האווירה המיוחדת והסביר למשתתפים את המיוחדות של יציאת מצרים גם בדורנו: "בכל דור ודור, יכולים אנו לצאת ממצרים, מהמצרים הפנימיים שלנו, משערי הטומאה שעוטפים אותנו בדור הזה" בהתלהבות אדירה והתרגשות פנימית עוצמתית פצחו כולם בשירה: "אחד מי יודע? אחד אלוקיננו..." פרצה השירה את כל הגדרות, עטפה את העיירה ושברה את השתיקה אשר נגעה בנשמה הכלואה ופתחה את הלבבות.

שבוע אח"כ נכנסו כמה ישראלים צעירים לבית חב"ד, כשהם נרגשים ונסערים, הרב דרור שאול אימץ את זיכרוננו ונזכר באותם צעירים ישראלים שתקנים שהשתתפו בליל הסדר "ידענו שמתקיים סדר לתיירים הישראלים, אי אפשר היה להתעלם מהפרסום הנרחב שעשיתם קודם

החג, באופן אישי אולי הייתי מגיע למרות החינוך האנטי דתי שקיבלתי, אך המטרה האמתית לשמה הגעתי עד הנה היא קורס השתיקה במנזר" אמר אחד מהם בגילוי לב. "בליל הסדר ישבנו בעיצומו של קורס השתיקה, כל אחד הצטנף בפינתו, מנסה להתרכז בתוך כוחות הנפש שלו בכוחות הטומאה אותם "מכרו" לנו הכמרים, לפתע שמענו את קול השירה בוקע מבחוץ, כולנו הכרנו את השיר הידוע מבית ההורים, השיר של חג הפסח. לא יכולנו להתעלם מהשירה הקדושה הזאת וכך ללא תאום מראש, קמנו כולנו ממקומותינו, ולמרות האיסור החמור לצאת מן המנזר בעיצומו של הקורס, החלטנו לצאת ולהשתתף בליל הסדר". בכל דור ודור אפשר לצאת ממצרים והם יצאו ממצרים בשתיקה...

(סיפורו של חג)

הלכות ברכת האילנות

פינת ההלכה

- א. הרואה בימי ניסן אילנות מאכל שמוציאים פרחים (הוא השלב שלפני גדילת הפרי) צריך לשבח ולהודות לבורא עליהם, וברכה זו אומרים פעם אחת בשנה בלבד בחודש ניסן. (ש"ע אורח"ח סי' רכו ס"א).
- ב. זמן ברכה זו הוא לכתחילה בתחילת חודש ניסן (ש"ע סס), ואם לא נזדמן לו יברך במשך ניסן, ואם לא הספיק רשאי לברך בחודש אייר (ש"ת יח"ד ח"א סי' א) וכן אין להקדים לכתחילה ולברך בחודש אדר, מ"מ אם ברך יצא (הלכה כדרכה לגר"ד יוסף סי' רכו ס"ו).
- ג. מותר לברך ברכת האילנות גם בלילה לאור החשמל כשמבחין בפרחים (חזו"ע פסח עמ' יא), אך כיון שכוללת מזמורי תהילים ונתינת צדקה עדיף לברך ביום (מלכות אכדך סי' ז).
- ד. טוב לברך ברכה זו במנין דווקא כה"ס (ק"ז) מ"מ זריזים מקדימים למצוות, ואם רואה שבר"ח ניסן אין מנין עדיף שיברך לבד ובר"ח (חזון עובדיה ח"ב עמ' עו).
- ה. גם הנשים תברכנה ברכה זו ותעמודנה במקום נפרד מהגברים (חזון עובדיה עמ' ז), ונכון לחנך גם את הקטנים לברך (תורת מועדים פ"ב ס"י). ואם הקטן יהיה גדול (בגיל 13) במהלך חודש ניסן לא יברך בתחילת החודש אלא רק כשימלאו לו 13 שנים (ד. ע.).
- ו. מותר לברך ברכת האילנות על עצים שנמצאים בשטח פרטי מגודר מבלי לבקש רשות מהבעלים כשנמצאים מחוץ לגדר, אבל אם רוצים להיכנס לתוך השטח הפרטי יש לבקש קודם רשות. וכשמברכים ברכת האילנות מוקדם בבוקר יש לשים לב לא לברך בקול רם ובפרט שנמצאים במנין, כדי לא להעיר את השכנים (מלכות אכדך סי' ו).
- ז. יש לברך על אילנות שמוציאים פירות למאכל, אך לא על אילנות סרק (סי' רכו משנ"ב ס"ק ז) ואם עבר וברך אינו צריך לחזור (חזו"ע עמ' יג). ולא יברך לכתחילה על אילנות מורכבים (חזו"ע פסח עמ' טו) (כגון: תפוז הוא מורכב) ויכול לברך על אילנות בתוך שלוש שנים לנטיעתם (סס עמ' יט).
- ח. אין לברך ברכת האילנות אלא בשעה שהאילנות מוציאים פרחים (תורת מועדים ס"ז) ואפילו שיש בחלק מהענפים פירות ובחלק פרחים אפשר לברך (חזו"ע פסח עמ' כ) אבל אם נשרו כל הפרחים אי אפשר לברך עליהם (תורת מועדים סס).
- ט. צריך לפחות שיהיו שני אילנות כדי לברך ברכת האילנות ואפילו שני העצים ממין אחד, והמברך על ראית מיני אילנות שונים הרי זה משובח (תורת מועדים פ"ב ס"ו). ובדיעבד שאינו מוצא אלא אילן אחד שמוציא פרחים מברך עליו בכל זאת (חזו"ע ברכות עמ' תנח).
- י. כל המברך ברכת האילנות צריך לראות לפני הברכה את הפרחים של שני האילנות [ולא לסמוך על "הקהל" שראו] (ע"פ ש"ע סי' רכו ס"א שכתב "היולא זימי ניסן וראה", גמ' ברכות מג: "וחזי אילניי"). ובדיעבד אם לא ראה וברך כשחוזר ורואה אינו חוזר לברך (חזו"ע עמ' כח).
- יא. יש לשים לב! אם האילנות במקום שמזבלים את האדמה ויש ריח רע (מחמת גללי הבהמות שיש בו) אסור לברך שם ברכת האילנות (ש"ע סי' עט ס"ד, ס"א ובאור הלכה).
- יב. מותר לברך ברכת האילנות בשבת, אך לכתחילה עדיף לברך בימות חול (ש"ת יח"ד ח"א סי' ז) וכשמברך בשבת יזהר מטלטול סידור במקום שאין עירוב (תורת מועדים ס"ד) אבל אין לטפס, להישען או להניח חפצים על העץ (ש"ע סי' של"ו וילקו"י ס"א).

הלכות חודש ניסן

- א. שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום מפורים! (חזו"ע עמ' א) (ש"ע אורח"ח סי' תכט ס"א) ולכן ראוי שכל אדם ילמד ויחזור על הלכות פסח כדי שידע כיצד לנהוג למעשה.

ב. בכל חודש ניסן אין נופלים על פניהם ואין אומרים וידוי ותחנון (ש"ע ס"א) וכן אין אומרים "צדקתך" בשבתות (ש"ע ס"ב, תורת מועדים פ"א ס"א).

ג. יש נוהגים שלא עולים לבית הקברות כל חודש ניסן, מ"מ המנהג של-"שבעה" וכן ל"שלושים" ויום השנה- עולים (אך נזהרים שלא להספיד את המת ולא לבוא לידי בכי) (ילקו"י אצלות ס"י מ ס"כז) ואומרים תהלים וקדיש, אבל המנהג שאין אומרים צידוק הדין [מ"מ הנוהגים לאומרו אין צורך להעיר להם] (חזו"ע אצלות ח"א עמ' כז). מ"מ לא עולים לבית הקברות בחול המועד (גשך החיים ח"א פרט כט).

ד. מת שנפטר ל"ע בחודש ניסן, אין מספידין אותו (לפי שהוא חודש שמחה) אלא אם כן היה הנפטר תלמיד חכם (ש"ע ס"י תכ"ט ס"ב וזכה"ח סקל"ג). מ"מ גם בנפטר שאינו תלמיד חכם המנהג לומר דברי תורה לע"נ ולעורר את העם לתשובה (תורת מועדים).

ה. אסור להתענות תענית ציבור בחודש ניסן, אבל מותר להתענות תענית יחיד. ולכן מותר להתענות ביום פטירת אביו או אימו, (אע"פ שתענית זו היא רק מנהג ולא חובה). מ"מ אסור להתענות ביום ראש חודש ניסן, או בשבעת ימי הפסח, ויש להחמיר שלא להתענות גם באיסורו חג של פסח. ומנהגו שאין חתן וכלה מתענים ביום חופתם (ש"ע פס כה"ח ס"ק כ"ז, יבי"א ח"ג ס"י א' אות יז).

ו. כל אדם צריך לתת למגבית "קמחא דפסחא" שבעירו, כדי לאפשר גם לעניים לקנות מצות ויין. [אם הוא גר בעיר 30 יום ואם כוונתו להשתקע חייב מיד] (משנ"ב ס"ק ה, עיין ש"ע יור"ד ס"י רנו ס"ה). ושיעור הנתינה הוא כפי הראוי לו, ומי שמשתמט מלתת ח"ו עוון הוא בידו (כה"ח ס"ק טז). וברמב"ם ובזוהר הקדוש הפליגו ברעתו ועונשו (פסח כהלכה ס"י א' ס"ג).

ז. מנהג טוב לקרוא מחומש או מסידור החל מר"ח ניסן את "פרשת הנשיאים" (הכתובה בפרשת נשא), כל יום את הנשיא שלו, וביום י"ג בניסן קוראים מתחילת פרשת בהעלותך עד "כן עשה את המנורה" (חזו"ע פסח עמ' ג).

הלכות הכנת הבית לפסח

א. מנהג ישראל קדושים לסייד את הבית לקראת הפסח, ויש לזה טעם בהלכה (ש"ת תורה לשמה ס"י תקט) ומי שאינו מסייד את ביתו, טוב שיבדוק את קירות המטבח ופינת האוכל אם דבוק שם חמץ, ובפרט בפינה שעומד שם התנור והגז (והחלון שלידו) ששם קרוב לודאי שיש שומן חמץ וטוב לנקותו (ד. ע. ועיין ש"ע ס"י תמצ ס"ו ומשנ"ב ס"י תלג ס"ק כ).

ב. טוב לנקות היטב (מצידם החיצוני) את חוטי החשמל של המכשירים במטבח כגון: התנור, המקרר וכו', לפי שמצוי שם חמץ (או לכלוכי חמץ). יש לבדוק ולנקות היטב את בקבוקי היין ובפרט את אלו שהגיעו במשלוחי המנות, את סלי הקניות שבבית, מכשיר הטלפון שבמטבח, צעצועי הילדים, העגלות ותיקי ביה"ס. ומה שאי אפשר לנקות יש להצניעו עד אחרי הפסח.

ג. יש לנקות היטב את כסאות המטבח וכסאות חדר האוכל, יש לבדוק בחריצי הכורסאות והספות, וכן יש לבדוק בארונות החשמל והגז, בכיסאות הרכב וכן בכל ארונות הבית [וארונות הספרים] ובפרט שיש ילדים קטנים (שעשויים להסתיר לחם בכל מקום!) ולבדוק את סידורי הפרחים שאין שם שעורה שהחמיצה וכו'.

ד. אם ישנם פירורי חמץ הנראים לעין אך אי אפשר להוציאם [מפני שהם בעומק] יש לנסות עם שואב אבק, ואם זה אינו עוזר, יבטלו בשעת אמירת "כל חמירא" (עיין ש"ע ס"י תמצ סעי' ח משנ"ב ס"ק לז). ואם יש שם כזית חמץ יכסו את המקום עד לאחר הפסח (פס ס"א).

ה. ארונות של כלים או של אוכל קר, יש לנקות היטב בכל הפינות שלא יישאר עליהם שום חמץ בעין (ס' הגעלת כלים לפסח ס"י ג ערך ארונות) וכן ארונות של הספרים יש לבדוקם (פס).

ו. הספרים עצמם אין צורך לבדוקם (ש"ת אור לאור ח"א ס"י ל"ב, חזו"ע עמ' לה) אבל ספרים שמביאים לשולחן בפסח והשתמשו בהם במשך השנה, כגון: מחזור לשלוש רגלים או ספרי פ"ש יש לבדוקם, שיש חשש שמא יפלו פירורי חמץ לאוכל בפסח (אור לאור ח"ג פ"ז ס"י). זמירונים של שבת וברכוניס וכיוצ"ב אי אפשר לנקותם ויש להצניעם עד לאחר הפסח (תורת מועדים פ"ז אות ס).

ז. יש לבדוק בכיסי הבגדים ובמיוחד בכיסי הילדים פן נשאר שם חמץ (חזו"ע עמ' לז) [ואינו צריך לבדוקם שוב בליל יד לאור הנר] ובגדים מכובסים אינם צריכים בדיקה [כי אבקת הכביסה פגמה וקילקלה אם היה שם משהו] (אור לאור ח"ג פ"ז ס"יח).

בעלי בתים באשדוד והסביבה המעוניינים בחברותא פעם בשבוע בנושא יהדות מטעם "לב לאחים"

יפנו לרב מאיר אברג'ל 054-8455790

תהילים לילדים באשדוד בהפרדה בכל שבת בשעה 15:30 בצהריים בפארק לברון רח' שלמה בן יוסף אזור ו'
*ממתקים ופרסים.